

Nr 169.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till svenska uppfinnarkontoret; given Drottningholms slott den 11 mars 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gunnar Myrdal.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 11 mars 1947.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Quensel, anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal.

Under rubriken Statens uppfinnarnämnd äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda två anslag, nämligen ett förslagsanslag av 55 000 kronor till administrationskostnader och ett reservationsanslag av 150 000 kronor till undersöknings- och försökskostnader. Därjämte är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 30 000 kronor till Bidrag till uppfinnarekontoret.

Beträffande av Kungl. Maj:t den 17 maj 1946 och den 12 och 19 juli samma år meddelade beslut angående anslagens användning hänvisas till statsliggaren s. 904—905.

I årets statsverksproposition (tionde huvudtiteln, punkterna 84 och 85) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition

i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna dels till Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader ett förslagsanslag av 60 000 kronor, dels ock till Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet ett reservationsanslag av 100 000 kronor. Jag torde nu ånyo få anmäla detta ärende.

I sin petitaskrivelse för budgetåret 1946/47 upptog statens uppfinnarnämnd till behandling frågan huruvida nämnden i likhet med övriga i anledning av kristiden tillkomna organ borde bibehållas i fortsättningen — eventuellt i förändrad form — eller avvecklas. Nämnden ansåg därvid, att nämnden borde fortsätta sin verksamhet efter i princip samma grunder som dittills. Över skrivelsen avgåvos yttranden från ett flertal myndigheter och organisationer, varvid olika meningar kommo till uttryck. För egen del förklarade jag mig i 1946 års statsverksproposition vid anmälan av anslag till nämndens administrationskostnader icke vara beredd att taga ståndpunkt till frågan om nämndens fortsatta bestånd och därmed sammanhängande spörsmål, förrän en utredning därom blivit verkställd. Genom beslut den 5 april 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t därefter mig att tillkalla högst två utredningsmän att verkställa ifrågavarande utredning. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade jag den 9 samma månad såsom utredningsmän regeringsrådet H. Fransén, tillika ordförande, och byråchefen i patent- och registreringsverket Å. von Zweigbergk.

Utredningsmännen ha den 20 september 1946 avgivit betänkande med förslag i ämnet och därvid förordat, att den verksamhet, som nu bedrivs av å ena sidan statens uppfinnarnämnd och å andra sidan uppfinnarekontoret, med vissa ändringar övertages av ett nytt organ. Detta organ, som förslagsvis benämnts svenska uppfinnarkontoret, skulle i huvudsak organiseras i anslutning till det nuvarande uppfinnarekontoret och stiftas genom beslut av intressenterna i detta. Det nya kontoret skulle ha till uppgift att främja allmännyttig uppfinnarverksamhet. Dess stadgar skulle fastställas av Kungl. Maj:t, som avsågs skola utse ordförande och två ledamöter av styrelsen. Staten skulle bidra till kontorets administrationskostnader och ställa medel till förfogande för dess understödjande verksamhet. Under förutsättning att det nya uppfinnarkontoret kan börja sin verksamhet den 1 juli 1947, föreslå utredningsmännen, att för budgetåret 1947/48 anvisas dels ett anslag av 60 000 kronor till det nya uppfinnarkontorets administrationskostnader, dels ock ett anslag av 100 000 kronor till kontorets understödjande verksamhet.

Över utredningsmännens förslag ha, efter remiss, yttranden avgivits av överbefälhavaren, statskontoret, allmänna lönenämnden, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, statens uppfinnarnämnd och ingenjörsvetenskapsakademien. Vidare ha svenska teknologföreningen, styrelserna för svenska uppfinnareföreningen och uppfinnarekontoret, svenska patentombuds-föreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och kooperativa förbundet yttrat sig i ärendet. Kollegium har överlämnat yttranden från Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare och handelskammaren i Göteborg.

Hittillsvarande verksamhet till stöd åt uppfinnare.

Utredningsmännen lämna i sitt betänkande först en redogörelse för statens uppfinnarnämnds och uppfinnarekontorets tillkomst, uppgifter, organisation och hittillsvarande verksamhet. Av redogörelsen må här återgivas följande.

Statens uppfinnarnämnd, som inrättades år 1940, har enligt sin instruktion (SFS nr 476/1940) till uppgift att främja och nyttiggöra uppfinningar och tekniska uppslag, vilka med hänsyn till deras möjlighet att med erforderlig snabbhet och rimliga medel tillgodose aktuella behov äro av värde för folkförsörjningen eller försvarsberedskapen.

Uppfinnarnämndens administrationskostnader bestridas helt av statsmedel. Kungl. Maj:t fastställer stat för nämnden. Denna består av tre utav Kungl. Maj:t för viss tid eller tills vidare förordnade ledamöter. En av ledamöterna utser Kungl. Maj:t att tillika vara nämndens ordförande. Nämndens kansli förestås av en kanslichef, vilken jämväl förordnas av Kungl. Maj:t. Övrig erforderlig kanslipersonal anställs av nämnden. Kungl. Maj:t bestämmer om ersättning till nämndens ledamöter och kanslichefen. Ersättning till den övriga personalen bestämmes av nämnden, vilken dock icke utan Kungl. Maj:ts medgivande äger fastställa högre ersättning till någon befattningshavare än 300 kronor i månaden.

Intill den 1 juli 1946 ha till uppfinnarnämnden inkommit sammanlagt 3 744 ansökningar. Det totala antalet av nämnden behandlade ärenden är emellertid större. I många fall har uppfinnare nämligen omedelbart kunnat hänvisas till för hans uppfinning intresserat företag.

Nämnden lämnar ekonomiskt bistånd åt uppfinnare i form av understöd, bidrag med villkorlig återbetalningsskyldighet eller lån. Till bestridande av kostnaderna härför står ett anslag till undersöknings- och försökskostnader till nämndens förfogande. Anslaget storlek har varierat något, men det disponibla beloppet har i regel uppgått till 300 000 kronor årligen. Det ekonomiska biståndet för undersöknings- och försökskostnader har under tiden $\frac{1}{7}$ 1940— $\frac{30}{6}$ 1946 omfattat sammanlagt 232 förslag. I tekniskt hänseende fördela sig de 232 understödda förslagen på följande områden, nämligen försvaret 57 ärenden, civilförsvaret och hälsovård 19 ärenden, bränslefrågor 30 ärenden, ersättningsmaterial och ersättningsprodukter 18 ärenden, maskin- och byggnadsteknik 38 ärenden, jordbruket 48 ärenden samt husligt arbete 22 ärenden. Sammanlagt ha under nämnda tid utbetalats som understöd 960 360 kronor, som bidrag med återbetalningsskyldighet 587 668 kronor samt som lån 12 267 kronor. Bidrag i form av understöd har alltså utgjort den viktigaste biståndsformen, under det att hjälp i form av lån spelat den utan jämförelse minsta rollen. Av de utbetalade medlen har återbetalats ett belopp av tillhoppa 136 138 kronor, nämligen av beviljade understöd 2 336 kronor, av bidrag med återbetalningsskyldighet 128 730 kronor samt av lån 5 072 kronor. Understödsverksamheten har i stort sett ökats år från år fram till in-

gången av budgetåret 1944/45. Därefter visar den emellertid en påtaglig tendens att avtaga i omfattning.

För att möjliggöra exploatering av i första hand sådana värdefulla uppfinningar, som eljest icke skulle kunna göras till föremål för industriellt utnyttjande under anlåtande av så att säga normala exploateringsmöjligheter — t. ex. på grund av uppfinningens krisbetonade karaktär — har därjämte lån eller statsbidrag intill utgången av budgetåret 1945/46 kunnat erhållas från ett av riksdagen för budgetåret 1940/41 anvisat anslag å 3 miljoner kronor till exploatering av vissa uppfinningar. Understöd från detta anslag beviljades av Kungl. Maj:t efter förslag av uppfinnarnämnden. Under tiden $\frac{1}{7}$ 1940— $\frac{30}{6}$ 1946 ha från anslaget i fråga lån lämnats till exploatering av sju olika uppfinningar. Sammanlagt har beviljats ett belopp av 481 500 kronor. Av de beviljade lånen ha utbetalats tillhopa 465 116 kronor. På lånebeloppen ha återbetalats sammanlagt 71 195 kronor.

Uppfinnarekontoret inrättades år 1934. Kontorets ändamål anges i dess stadgar vara att »bedriva upplysnings- och rådgivningsverksamhet i frågor, som falla inom området för uppfinningar, dessas patentskydd och tillgodogörande». Verksamheten går emellertid numera i första hand ut på att granska och bedöma uppfinningar med hänsyn till deras eventuella patenterbarhet samt att lämna råd och upplysningar i frågor, som röra skyddande av uppfinningar.

Kostnaderna för kontorets verksamhet bestridas dels av konsultationsavgifter dels ock av bidrag från staten och enskilda. För närvarande utgår statsbidraget med 30 000 kronor. Av detta belopp äro 20 000 kronor avsedda såsom bidrag till kontorets administration och 10 000 kronor för att bereda kontoret möjlighet att i ömmande fall erlägga patentansökningsavgifter för värdefulla uppfinningar och bereda uppfinnare kostnadsfri hjälp med uppsättande av patentansökningshandlingar. Stat för kontoret fastställes årligen av Kungl. Maj:t.

Uppfinnarekontoret står under ledning av en styrelse, i vilken ordförande och suppleant för honom förordnas av Kungl. Maj:t, två ledamöter och suppleanter för dem av svenska uppfinnareföreningen samt en ledamot jämte suppleant av en var av svenska teknologföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation och landsorganisationen i Sverige. Kontorets verksamhet underkastas revision av två revisorer, av vilka en revisor jämte suppleant förordnas av Kungl. Maj:t samt en revisor jämte suppleant förordnas av uppfinnareföreningen. Grunderna för styrelsens sammansättning och revisorernas förordnande ävensom rätten för Kungl. Maj:t att fastställa stat för uppfinnarekontoret äro samtliga föreskrivna såsom villkor för kontorets åtnjutande av statsbidrag. Kontorets arbete ledes av en föreståndare.

Uppfinnarekontorets verksamhet har i omfattning i stort sett ökats, särskilt under de sista åren. Antalet till kontoret inkomna skrivelser uppgick under budgetåret 1945/46 till 3 001. Från kontoret utgående skrivelser voro under samma budgetår till antalet 4 323. Av sistnämnda skrivelser avsågo

1 178 bedömningar och nyhetsgranskningar av förslag till uppfinningar, 922 upprättande av patentansökningshandlingar samt 816 svaromål på förelägganden i dylika ansökningsärenden. De registrerade muntliga konsultationerna uppgingo under budgetåret 1945/46 till ett sammanlagt antal av 1 407, av vilka 173 voro helt kostnadsfria, 467 betalades med en avgift av 1—2 kronor och 767 betalades med högre avgift.

Det framtida behovet av åtgärder till stöd åt uppfinnare.

Utredningsmännen förklara sig ha kommit till den uppfattningen, att statens uppfinnarnämnd väl fyllt sina uppgifter och i stort sett motsvarat de förväntningar, som man vid dess inrättande knutit till densamma. Utredningsmännen framhålla, att det kunde göras gällande att en verksamhet av det slag, som uppfinnarnämnden hittills bedrivit, överhuvud taget endast vore motiverad som en beredskapsåtgärd under krigs- och avspärrningstider, medan en sådan verksamhet helt kunde undvaras under normala förhållanden. Det vore emellertid påfallande, att alla de organisationer, som yttrat sig om detta spörsmål i anledning av nämndens petitaframställning för budgetåret 1946/47 eller direkt till utredningsmännen, varit av den uppfattningen att en verksamhet till stöd åt uppfinnare borde åtnjuta statens stöd i en eller annan form även i fredstid. Detta vore tungt vägande. Utredningsmännen hade också kommit till det resultatet, att statens medverkan i någon form erfordrades även i fortsättningen. Som motivering härför anföra utredningsmännen följande.

Först och främst är det ett ofta framhållet faktum, att svenskarna i stor utsträckning ha en naturlig teknisk begåvning. Detta visar sig bland annat i ett utbredd intresse för uppfinningar och andra tekniska uppslag, ett intresse som måste anses befinna sig i stigande. Stora industrier ha byggts upp på inhemska uppfinningar, och det är överhuvud taget av ej ringa vikt för hela den svenska samhällsökonomien, att uppfinnarverksamheten planmässigt organiseras och gjorda uppfinningar rätt tillvaratagas.

Utan tvivel är det så, att flertalet uppfinningar av betydelse numera framkommer som resultatet av systematiskt utvecklingsarbete vid olika företag — enskilda eller allmänna — eller vid de särskilda forskningsinstituterna, som på sistone blivit allt fler. Man kan räkna med att uppfinningar av detta slag — och överhuvud taget uppfinningar, som göras av arbetstagare vid ett företag och falla inom dess verksamhetsområde — i allmänhet bli på ett tillfredsställande sätt omhändertagna vid företaget eller institutet. Där finns i regel erfarenhet och sakkunskap samt de erforderliga tekniska hjälpmedlen.

Undantagslöst gäller dock ej det nu sagda. En uppfinning kan ha framkommit vid ett mindre företag, som saknar resurser att vidare utveckla den. Det kan vidare vara så, att man vid företaget saknar förståelse för uppfinningen eller intresse för densamma, det senare särskilt i fall, där en betydande omläggning av den hittillsvarande driften skulle bli nödvändig. Även i andra fall kunna förhållandena vara sådana, att man ej kan räkna med att en arbetstagares uppfinning tillvaratages i samförstånd med företaget.

Framför allt är det emellertid ett problem, hur man skall kunna sörja för utveckling och exploatering av uppfinningar och uppslag av personer, som ej äro knutna till något särskilt företag, s. k. fria uppfinnare. Meningarna kunna vara delade om den fria uppfinnarverksamhetens ekonomiska betydelse för vårt samhälle. Ostridigt torde dock vara, att ett avsevärt antal uppfinningar av detta slag göras och att åtminstone vissa av dem visat sig vara av stor betydelse.

En fri uppfinnare, som redan gjort sig känd i denna egenskap och nått goda förbindelser med näringslivet, kan ha stor utsikt att få sina uppfinningar tillvaratagna utan att utomstående behöva ingripa. I regel sakna emellertid de fria uppfinnarna möjlighet att på egen hand eller genom näringslivets vanliga kanaler få uppfinningar och uppslag beaktade, utexperimenterade och industriellt exploaterade. Detta är också ganska naturligt.

Mellan en uppfinnings koncipiering och dess bringande i sådant skick, att den kan läggas till grund för industriell tillämpning, är vägen i allmänhet lång. Den ursprungliga uppfinningstanken måste först närmare utformas och utvecklas. Vidare måste i regel finnas en arbetande modell eller ha utförts en serie experiment rörande uppfinningen, innan man alls kan göra någon beräkning av dess industriella användbarhet och värde. Detta kräver både tid och kostnader. Uppfinnaren själv har i allmänhet ej de erforderliga resurserna. Även om han själv skulle kunna utföra experimentarbetet, förutsätter detta dock normalt, att han får medel till sitt uppehälle under den tid, som åtgår härför.

Å andra sidan är det rimligt, att ett företag endast undantagsvis finner sig kunna nedlägga tid och pengar på att utveckla uppslag av utomstående. I den mån man eljest anser sig böra summariskt granska uppslaget, innan det avvisas, innebär detta ur företagets synpunkt ett bortkastat arbete. Det var åtminstone före uppfinnarnämndens inrättande ej heller ovanligt, att en uppfinnare kunde vända sig till en hel rad enskilda företag eller allmänna förvaltningar med samma negativa resultat. Här är det för näringslivet värdefullt med ett centralt organ, till vilket man kan hänvisa. Inom ett sådant kan uppnås rutin i granskningen och lämpliga behandlingsmetoder gentemot uppfinnarna. Detta kan också behövas. Det kan lätt hända, att uppfinnaren ej är rättte mannen att klart framlägga sin uppfinning och föra vidare underhandlingar angående densamma. Den fria uppfinnaren hör ofta till vad man kallat teknikens konstnärer. Han kan brista i smidighet och lida av en viss misstänksamhet gentemot yttervärlden. Men bortsett härifrån kan det för uppfinnaren vara svårt att på egen hand nå kontakt med det rätta företaget. Misstag härvidlag kan vålla, att ett i och för sig gott uppslag ej alls eller ej till fullo blir utnyttjat. Här fyller en sakkunnig central en funktion till nytta både för samhället och för den enskilde uppfinnaren.

För här ifrågakvarande verksamhet till främjande av uppfinnarväsendet tala också sociala skäl. Inom vårt samhälle strävar man allt mer efter att begåvningar på olika områden skola hjälpas fram och få sin chans, oberoende av personlig ekonomi. Detta har sin tillämpning även på uppfinnarbegåvningarna. Genom förmedling av ett sakkunnigt organ kunna dessa för övrigt ledas bort från ofruktbara uppslag, så att deras kraft kan ägnas åt värdefullare arbete. Man brukar i vårt samhälle även söka tillse, att enskilda i svag ekonomisk ställning ej ställas utan hjälp i förhållande till en ekonomiskt övermäktig motpart. Det har otvivelaktigt förekommit, att uppfinnare av okunnighet och nöd drivits till ofördelaktiga uppgörelser om tillgodogörande av deras uppfinningar.

Utredningsmännen framhålla, att ett organ, som i viss mån fullföljde uppfinnarnämndens nuvarande verksamhet, således finge anses vara av värde även under fredstid. Genom ett dylikt organ vunne man ett bättre omhändertagande av sådana uppfinningar, som ej komme fram inom företag eller forskningsinstitut. Genom granskningen vid ett dylikt organ utsöndrades snabbast, effektivast och för samhället billigast de många värdelösa uppslagen. De uppslag, som ansåges förtjäna avseende, kunde hjälpas fram så långt, att underlag för prövning av frågan om industriellt utnyttjande vunnes och uppfinnaren kunde sättas i kontakt med det för utnyttjandet lämpligaste företaget. Det syntes utredningsmännen påtagligt att stöd från statens sida för ifrågasavarande verksamhet hade sitt fulla berättigande.

Utredningsmännens förslag.

Med hänvisning till vad utredningsmännen anfört rörande det framtida behovet av åtgärder till stöd åt uppfinnare förorda utredningsmännen, att det allmänna även under fredstid genom särskilda åtgärder sörjer för att en verksamhet i viss mån svarande mot den nuvarande uppfinnarnämndens tryggas. Utredningsmännen framhålla, att nästa fråga då bleve om man borde tänka sig en fortsättning av den nuvarande uppfinnarnämnden, eller om uppgifterna borde överföras till ett eller flera andra organ. Enligt utredningsmännens uppfattning tala avgörande skäl för att ett nytt centralorgan kommer till stånd. Utredningsmännen förorda därför, att ett dylikt inrättas. Organets uppgift bör enligt utredningsmännens mening vara att främja allmännyttig uppfinnarverksamhet.

Beträffande det ifrågasatta nya organets organisation anföra utredningsmännen till en början, att fördelar skulle vinnas, därest en samordning mellan uppfinnarnämnden och uppfinnarekontoret kunde komma till stånd. Såsom motivering härtill yttra utredningsmännen.

Både uppfinnarnämnden och uppfinnarekontoret äro inrättningar, till vilka uppfinnare kunna vända sig för att erhålla råd och bistånd med sina uppfinningar. Visserligen förete deras verksamhetsområden i princip viss åtskillnad. Nämnden behandlar uppfinningar ur synpunkten av deras industriella användbarhet och värde, under det att kontoret framför allt behandlar dem med hänsyn till möjligheten att erhålla patentskydd. I praktiken företer dock verksamheten många beröringspunkter. Sålunda måste båda inrättningarna i stor utsträckning bistå uppfinnarna med att på ett tidigt stadium skriftligen fixera uppfinningarna på ett någorlunda tillfredsställande sätt, i första hand genom att upprätta förberedande beskrivningar och ritningar. Därjämte måste på båda ställena en gallring av de inkomna förslagen och ansökningarna äga rum. Även i övrigt sammanhånga de båda organens arbetsuppgifter. För bedömandet av en uppfinnings användbarhet och värde är det givetvis av betydelse, huruvida uppfinningen kan patentskyddas eller kanske med hänsyn till tidigare patent ej alls får läggas till grund för industriell tillverkning.

Redan det nu sagda torde starkt tala för en samordning av den hittillsvarande uppfinnarnämndsverksamheten, i den mån den enligt utredningsmännens förslag skulle fortbestå, med uppfinnarekontorets verksamhet. Därigenom

skulle man också vinna den fördelen, att en mer enhetlig översikt erhöles över uppfinnarverksamheten i dess helhet. Hjälpåtgärder skulle därigenom lättare kunna sättas in, där de bäst behövdes.

Fördelarna av en samordning skulle kunna bäst utnyttjas genom en verklig sammanslagning av de båda organen, detta särskilt med hänsyn till personalen. En enhetlig ledning kunde vinnas. Den tekniska personalen kunde bättre utnyttjas genom att vid behov dirigeras från den ena till den andra uppgiften, även om man finge tänka sig, att vissa befattningshavare övervägande komme att syssla med patentspörsmål och andra huvudsakligen med industriella bedömningsfrågor. Med den större tekniska personalen ökades i varje fall möjligheten till samarbete och samråd i olika frågor, och man kunde lättare bland tjänstemännen få personer med kunskap och erfarenhet från skilda tekniska områden. Även skriv- och vaktpersonal skulle kunna bättre utnyttjas och kostnader för lokal m. m. nedbringas, varigenom besparingar skulle möjliggöras.

Angående frågan hur en samordning lämpligen bör ordnas uttala utredningsmännen, att enligt deras mening övervägande skäl talade för att det nya organet erhöles en organisation i viss anslutning till vad som nu gällde om uppfinnarekontoret. Utredningsmännen yttra vidare härutinnan.

Till en början må framhållas, att det ej synes lämpligt att förvandla det på privat initiativ startade och med framgång arbetande uppfinnarekontoret till en statlig myndighet. Detta skulle bl. a. medföra vissa svårigheter med hänsyn till att kontorets ekonomi till avsevärd del bygger på avgifter från dem, som anlita detsamma.

Men även vad beträffar den del av det nya organets verksamhet, som närmast svarar mot den nuvarande uppfinnarnämndens, synes en annan organisationsform än den rent statliga fördelaktig. Uppfinnarnämndens verksamhet tjänar såväl det allmänna som det enskilda näringslivet och uppfinnarna. Det är därför naturligt, att en samverkan kommer till stånd. Det är å ena sidan naturligt, att staten i viss mån behåller ledning och kontroll av verksamheten men att å andra sidan de organisationer, som särskilt kunna anses företräda uppfinnarna och det enskilda näringslivet, få del i ansvaret för verksamheten. Det sistnämnda får anses vara värdefullt även ur statens synpunkt. Man har vid en sådan organisationsform även anledning förmoda, att verksamheten kommer att bedrivas i anslutning till önskemålen hos de närmast berörda intressentgrupperna.

Vad man främst skulle vinna genom att ej göra centralorganet rent statligt skulle vara ökad smidighet efter rådande behov. Man kunde undvika att låsa fast verksamheten inom snäva gränser. Erforderliga utvidgningar och inskränkningar i verksamheten kunde lättare genomföras, vilket får anses vara av stor betydelse, emedan man har anledning räkna med att ärendenas antal och beskaffenhet kan komma att starkt växla. Även personalfrågorna kunde lösas på ett smidigare sätt än om befattningshavarna skulle inrangeras i det statliga lönesystemet. På så sätt skulle bland annat sådana personalsvårigheter, som uppfinnarnämnden tidvis haft att kämpa med, lättare kunna bemästras.

Det kunde nu invändas, att uppfinnarna kanske ej skulle känna samma trygghet för opartisk behandling, om de icke hade att göra med ett statsorgan, där befattningshavarna handla under tjänstemannaansvar. Erfarenheterna från det nuvarande uppfinnarekontoret giva dock ej anledning att hysa sådana farhågor. Utvecklingen kan här sägas i första hand bero på dem, som närmast komma i beröring med uppfinnarna. Det gäller för dem att upparbeta ett gott renommé. Men naturligtvis bör man även såvitt möj-

ligt söka vinna yttre garantier för en fullt korrekt behandling. Det kan lämpligen i stadgarna för det nya organet slås fast, att handlingar till inkomna förslag ej utan sökandens medgivande få utlämnas till utomstående, och att den, som till följd av sin verksamhet hos organet vinner kännedom om inkomna uppfinningar, ej får utnyttja vad han sålunda erfarit eller i oträngt mål yppa något därom. Det bör tillses, att dessa bestämmelser klargöras för dem det gäller.

Det nuvarande intima samarbetet med andra statsinstitutioner bör man såvitt möjligt söka bibehålla för det nya centralorganets del. I stadgarna kunde lämpligen inryckas bestämmelse om att organet skall tillhandagå myndigheter och institutioner med av dem önskade upplysningar och i övrigt lämna det biträde, som för deras verksamhet erfordras och av organet kan lämnas. Organet skulle alltså liksom den nuvarande uppfinnarnämnden kunna tjänstgöra som ett hänvisningsorgan. Å andra sidan är det en viktig förutsättning för att organet skall kunna fylla sin uppgift att det får rätt att av statliga myndigheter och institutioner erhålla de upplysningar och det biträde, som erfordras för organets verksamhet och av vederbörande kunna lämnas. Särskild föreskrift härom synes kunna lämnas av Kungl. Maj:t.

Utredningsmännen framhålla, att hinder således ej syntes föreligga att för det ifrågasatta centralorganet välja en organisation, som i mycket överensstämde med vad som gällde för uppfinnarekontoret.

Utredningsmännen föreslå, att det nya centralorganet benämnes *s v e n s k a u p p f i n n a r k o n t o r e t*. Därigenom skulle sambandet med det nuvarande uppfinnarekontoret markeras.

Bildandet av svenska uppfinnarkontoret finge, anförda utredningsmännen vidare, anses främst ankomma på de sammanslutningar, som vore företrädade i det nuvarande uppfinnarekontoret, nämligen svenska uppfinnareföreningen, svenska teknologföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt landsorganisationen i Sverige. Samtliga hade förklarat sig villiga att medverka till skapandet av det nya organet. Utredningsmännen hade därför räknat med dessa sammanslutningar såsom stiftare av detsamma. Uppfinnareföreningens styrelse hade till utredningsmännen föreslagit, att även andra sammanslutningar, som redan tidigare visat ett stort intresse för uppfinnarverksamheten och som kunde draga fördel av det nya organet, skulle inbjudas att ingå som stiftare. Man hade därvid nämnt svenska arbetsgivareföreningen, tjänstemännens centralorganisation, Sveriges lantbruksförbund, svenska bryggareföreningen och Sveriges redareförening. Det finge enligt utredningsmännens uppfattning bliva beroende på initiativ från intressenterna i det nuvarande uppfinnarekontoret, huruvida nya sammanslutningar skulle anmodas att medverka.

I fortsättningen redogöra utredningsmännen för hur de i huvuddrag tänkt sig det föreslagna kontorets organisation. Utredningsmännen anförda.

Kungl. Maj:t skulle i styrelsen utse ordförande och ytterligare två ledamöter, uppfinnareföreningen — såsom ursprunglig initiativtagare till uppfinnarekontoret och särskilt företrädande uppfinnarintresset — jämväl två ledamöter samt övriga stiftare vardera en, varjämte samma antal suppleanter skulle utses i samma ordning. Om stiftarnas antal blir stort, torde ett särskilt arbetsutskott böra inrättas. Styrelsen bör i regel blott befatta sig med frågor

av mera allmän och betydelsefull natur och endast sammanträda, då anledning därtill föreligger. De statliga representanterna i styrelsen anses höra få vissa särskilda befogenheter. Ordföranden bör överhuvud taget mer aktivt deltaga i verksamheten.

Revisionen av uppfinnarkontorets räkenskaper och förvaltning bör verkställas av två revisorer, av vilka den ene jämte suppleant för honom förordnas av Kungl. Maj:t och den andre jämte suppleant utses av uppfinnareföreningen. Kontorets verksamhet måste av naturliga skäl omgivas med stor sekretess, varför värdet av verksamheten blir svårt att bedöma. Med hänsyn till att staten förutsättes komma att lämna ganska betydande bidrag, torde det därför vara lämpligt, att åtminstone den statlige revisorns granskning kan utsträckas att omfatta jämväl en sakrevision. Härigenom skulle effektivt kunna tillses, att de av statsmakterna beviljade medlen få avsedd användning.

Kontorets stat bör för varje budgetår fastställas av Kungl. Maj:t. Detta bör ske på samma sätt som nu beträffande uppfinnarekontoret, så att t. ex. blott summan av avlöningskostnaderna angives.

Verksamheten bör stå under ledning av en utav styrelsen utsedd föreståndare med vidsträckt befogenheter. Denne bör inom vissa gränser ha självständig beslutanderätt och i övriga ärenden vara föredragande inför styrelsen, statsrepresentanterna i denna eller ordföranden.

Personalens storlek och avlöning bör bestämmas av styrelsen med hänsyn till behovet av arbetskraft och beräknade inkomster.

Kontoret bör arbeta på en konsulterande avdelning och en avdelning för patentärenden samt en gemensam expedition för kassa- och skrivgöromål, registratur m. m. Det blir av stor vikt för arbetets behöriga gång, att bland de tekniska befattningshavarna — föreståndaren inräknad — finnes tillgång till minst en kvalificerad patentingenjör och en kvalificerad konsulterande ingenjör. I fråga om personalen bör någon fast gräns mellan de båda avdelningarna icke upprätthållas, även om de tekniska befattningshavarna i praktiken torde komma att syssla övervägande med göromål tillhörande endera av avdelningarna.

För den kvalificerade konsultationsverksamheten bör i första hand anlitas sakkunskapen inom de statliga myndigheterna o. d. I andra hand bör härtill användas kunniga och intresserade personer inom de stiftande organisationerna eller dit anslutna företag. Uppdrag av sådant slag bör kunna honoreras i de fall, de kräva mer avsevärd tid, varjämte naturligtvis uppkommande kostnader böra ersättas.

Utredningsmännen, som upprättat ett utkast till stadgar för det nya kontoret, framhålla, att en utgångspunkt vid upprättandet av utkastet varit att man så litet som möjligt skulle göra reglementerande bestämmelser utan giva utvecklingen fritt spelrum. Tanken vore, att de slutliga stadgarna först skulle godkännas av stiftarna och sedan fastställas av Kungl. Maj:t.

Rörande kontorets uppgift att främja allmännyttig uppfinnarverksamhet yttra utredningsmännen närmare.

En skarp gränsdragning bör göras mellan å ena sidan uppfinningar och å andra sidan tekniskt-vetenskapliga forskningsuppgifter. De senare böra ej göras till föremål för prövning av det nya uppfinnarkontoret. Numera finnas ju ett flertal institutioner och anstalter inrättade för tillvaratagande och utförande av forskningsuppgifter, och hit böra förslag, som avse dylika uppgifter, redan från början hänvisas. Dessa inrättningar måste ur alla synpunkter anses vara bättre utrustade och i övrigt lämpade för handläggning av forskningsuppgifter än det tilltänkta svenska uppfinnarkontoret. Uppkommer i samband

med behandling av uppfinning fråga om forskning rörande exempelvis materialproblem, bör kontoret samråda med statens tekniska forskningsråd eller annan lämplig organisation.

Under normala förhållanden torde det knappast böra åligga kontoret att taga några initiativ till uppfinnarverksamhet inom visst eller vissa områden. Ej heller torde under dess ledning någon dylik verksamhet böra bedrivas.

Kontoret bör kunna behandla inkomna förslag, oavsett uppfinningens karaktär. Den nu beträffande uppfinnarnämnden stadgade begränsningen till uppfinningar av betydelse för folkförsörjningen eller försvarsberedskapen saknar berättigande under fredsförhållanden.

Tvärtom kan det förutses, att kontoret normalt endast i ganska ringa utsträckning kommer att få att syssla med uppfinningar på försvarsområdet. Först och främst har man väl att räkna med att antalet förslag på detta område under fredstid ej kommer att bliva stort. Vidare torde kontoret just beträffande dessa uppfinningar i allmänhet kunna inskränka sig till en summarisk behandling. Denna bör bedrivas i intim samverkan med militära myndigheter och inriktas på att den vidare behandlingen normalt helt övertages av sådan myndighet. Här må särskilt erinras om att efter uppfinnarnämndens tillkomst inrättats två myndigheter med särskild sakkunskap på här föreliggande område, nämligen försvarets forskningsanstalt och krigsmaterielverket. Att uppfinnarkontoret helt skulle underlåta att taga uppslag på försvarsområdet under behandling och från början hänvisa dem till militär myndighet synes däremot ej lämpligt. Man har här även att taga hänsyn till att en uppfinning kan ha både militär och civil betydelse eller att den kan läggas till grund för en exportindustri, ehuru de inhemska militära myndigheterna ej ha intresse för densamma. Vid behandling av försvarsuppfinningar får kontoret givetvis noga tillse, att gällande bestämmelser om förbud mot yppande av sådana uppfinningar iakttagas.

Till föremål för en liknande mera summarisk behandling böra jämväl sådana uppfinningar göras, som äro att hänföra till verksamhetsområden, där staten intar en dominerande ställning, t. ex. uppfinningar inom telefonväsendet eller cigarrettillverkningen. Uppfinnarkontoret bör alltså i dylika fall snarast möjligt träda i förbindelse med respektive fabriksstyrelse och till denna överlämna uppfinningen.

Vad nu sagts är icke avsett att uppfattas så, att en uppfinnare, som önskar få sin uppfinnings användbarhet prövad, skall vara skyldig att först hänvända sig till svenska uppfinnarkontoret. Önskar vederbörande i första hand vända sig till visst militärt eller civilt organ, bör detta givetvis stå honom fritt, och därest organet i fråga är intresserat av uppfinningen, bör detta självt kunna underkasta uppfinningen granskning på sätt organet finner lämpligast.

Vidkommande spørsmålet rörande omfattningen av det nya uppfinnarkontorets verksamhet uttala utredningsmännen, att kontoret i stort sett borde övertaga de åligganden, som hittills åvilat uppfinnarnämnden och det befintliga uppfinnarekontoret. Kontorets åtgärder skulle således huvudsakligen bestå i att lämna hjälpsökande uppfinnare upplysningar, råd och vägledning beträffande tekniska frågor i samband med uppfinnarverksamheten, möjligheterna att förvärva skydd för uppfinningar, utsikterna att få dem industriellt utnyttjade, olika former för upplåtelse av nyttjanderätt o. s. v. samt att med råd och dåd och vid behov med ekonomiskt stöd medverka till nyttiga uppfinningars utexperimenterande. Utredningsmännen anföra härutinnan.

Oftast torde uppfinnaren i första hand behöva hjälp med att få uppfinningstanken nödigt klarlagd och preciserad, t. ex. genom upprättande av en beskrivning, eventuellt med ritningar. I samband härmed kan lämpligen en utgallring ske av uppfinningar, som uppenbarligen äro värdelösa eller förut kända. I fråga om sådan uppfinning bör kontorets vidare medverkan vägras och uppfinnaren uppmanas att ej offra ytterligare tid och pengar på densamma.

Finnes grundad anledning antaga, att uppfinningen icke saknar industriell användbarhet, bör det därefter i allmänhet bliva fråga om bedömning av dess patenterbarhet. Kontoret bör därvid, om så önskas, åtaga sig en preliminär nyhetsgranskning, som dock av praktiska skäl torde få begränsas till att omfatta svenska patentskrifter; önskar uppfinnaren en mera uttömmande nyhetsgranskning, får han hänvisas till privat patentbyrå. Om nyhets hinder icke yppas, bör uppfinnaren alltid uppmanas att söka patentskydd för uppfinningen samt att för biträde vända sig till något av de praktiserande patentombud, vilka uppfinnarkontoret anser sig kunna rekommendera.

Uppfinnare, som av ekonomiska eller andra plausibla skäl nödgas själva ombesörja de med patentansökan förenade åtgärderna, böra emellertid av uppfinnarkontoret kunna erhålla biträde med uppsättande av vederbörliga ansökningshandlingar, alltså beskrivningar, patentanspråk och ritningar, vidare med svaromål i anledning av patentverkets förelägganden, vidtagande av ändringar i ansökningshandlingarna och dylikt. Patentombudskap i egentlig mening, innebärande bevakning eller tillvaratagande av uppfinnarens intressen hos patentverket, bör kontoret däremot icke vara skyldigt att åtaga sig, liksom kontoret ej heller bör befatta sig med uttagande av patent i utlandet. Gäller det omfattande patentansökningar, bör kontoret för övrigt även vad avser svenskt patent som regel endast i fall av medellöshet åtaga sig att lämna biträde. Överhuvud taget bör det tillses, att konkurrens med patentombuden icke uppstår, utan att kontorets verksamhet på detta område begränsas till att i huvudsak bistå det klientel, som av ekonomiska förhållanden eljest är hänvisat att hjälpa sig självt.

Svenska uppfinnarkontoret bör givetvis övertaga det nuvarande uppfinnarekontorets befattning med fördelning av de statsmedel, som ställas till förfogande för att i ömmande fall erlägga patentansökningsavgifter för värdefulla uppfinningar och bereda uppfinnaren kostnadsfri hjälp med uppsättande av patentansökningshandlingar.

I de fall, där så anses påkallat, bör uppfinnaren upplysas om möjligheten att söka patent å uppfinningen i utlandet samt eventuellt uttryckligen tillrådas att — med anlitan av lämpligt ombud — i god tid vidtaga åtgärder därför.

Sedan frågan om patenterbarheten prövats och patentansökan eventuellt ingivits, vidtager i förekommande fall en närmare undersökning av uppfinningens industriella användbarhet. Åtgärder i detta syfte böra givetvis kunna ifrågakomma jämväl beträffande uppslag, vilka på grund av exempelvis otillräcklig uppfinningshöjd icke finnas böra föranleda patentansökan. Vid ifrågavarande prövning bör kontoret äga att vid behov konsultera experter på vederbörligt område, och kontoret bör för detta ändamål upprätthålla förbindelse med erfarna och kunniga fackmän inom skilda tekniska områden hos myndigheter, institutioner och företag, utvalda med hänsynstagande till kravet på diskretion vid behandlingen av överlämnade uppslag. Det blir en för kontorets föreståndare betydelsefull uppgift att knyta och vidmakthålla sådana förbindelser, som även i andra avseenden erfordras för kontorets verksamhet.

Ger undersökningen positivt utslag, bör kontoret i första hand söka förbindelse med statlig myndighet eller enskild företagare, som kan tänkas intresserad av att förvärva uppfinningen i befintligt skick och omhändertaga dess vidare utveckling. Uppfinningar inom området för försvarsberedskapen eller eljest inom verksamhetsområden, som domineras av statliga företag, böra som regel överlämnas till vederbörande myndighet redan på detta stadium. Motsvarande torde för övrigt gälla beträffande vissa områden, där verksamheten domineras av enskilt företag. Ifrågavarande kontaktförmedling på tidigt stadium bör uppfattas som en viktig uppgift för uppfinnarkontoret; ju förr en uppfinning kommer i rätta händer, desto säkrare bör det vara att dess möjligheter bliva tillvaratagna.

I allmänhet torde det emellertid icke kunna påräknas, att en företagare eller myndighet skall finnas intresserad av att övertaga en uppfinning, innan dess användbarhet kunnat styrkas medelst demonstration av arbetande modell eller genom provningsresultat från försöksexemplar av den uppfunna anordningen. Ofta krävas experiment för närmare utveckling av den framlagda uppfinningstanken, innan dennas praktiska användbarhet överhuvudtaget kan tagas under bedömande. Även om framställning av modeller och försöksexemplar samt utförande av erforderliga experiment och provningar bör ankomma på uppfinnaren själv, så bör uppfinnarkontoret vara honom därvid behjälpligt med råd och anvisningar angående lämpliga leverantörer, verkstäder, laboratorier o. s. v. samt med att sätta honom i förbindelse med sakkunnig person för vidare granskning och rådgivning. Naturligtvis böra kontorets egna medarbetare i första hand, i mån av tid och sakkunskap, själva lämna sin medverkan vid detta utvecklingsarbete.

Kostnaderna för experiment, provningar, modeller, expertutlåtande o. s. v., som erfordras i samband med en uppfinnings utveckling till det stadium, där den kan tänkas övertagen av intresserat företag, böra principiellt bestriidas av uppfinnaren själv. Även om denne icke är obemedlad, kunna emellertid kostnaderna ofta överstiga hans ekonomiska kapacitet. För en allmännyttig uppfinning bör han då i mån av behov kunna genom uppfinnarkontorets förmedling, på sätt hittills ombesörjts av uppfinnarnämnden, efter ansökan erhålla ekonomiskt bistånd i form av anslag till specificerade, kostnadsberäknade åtgärder. Denna gren av kontorets verksamhet förutsätter, att staten i fortsättningen ställer till kontorets förfogande ett anslag av samma natur som det hittills av uppfinnarnämnden förvaltade anslaget till undersöknings- och försökskostnader.

Uppfinnarkontoret bör icke befatta sig med utvecklingen av en uppfinning utöver det stadium, vid vilket dess industriella användbarhet kan tillförlitligt bedömas. Därefter bör kontoret i förekommande fall medverka till att uppfinningen kommer till användning genom att hjälpa uppfinnaren att nå kontakt med lämpliga företag, till vilka den kan utjudas för exploaterande. Ett önskemål synes vara, att kontoret därjämte, t. ex. i samarbete med praktiserande affärsjurist med lämplig erfarenhet, kan lämna mindre bemedlade uppfinnare hjälp med upprättande och tolkning av kontrakt om upplåtande eller överlåtelse av uppfinning.

När det gäller uppfinning av särskild betydelse för det allmänna torde det jämväl under normala förhållanden kunna ifrågakomma fall, då statlig medverkan i form av direkt investering kan finnas lämplig för att möjliggöra uppfinningens exploatering. Det synes böra ankomma på uppfinnarkontoret att i sådana fall väcka förslag härom hos Kungl. Maj:t.

Utredningsmännen behandla härefter spörsmålet om upplagande av avgifter av dem, som anlita det föreslagna organet. Utredningsmännen

framhålla, att uppfinnarkontoret bland annat skulle tjänstgöra som en avlastningsinstitution, dit myndigheter, inrättningar och företag kunde hänvisa uppfinnare. För allmän konsultation och för undersökning rörande uppfinningars industriella användbarhet borde därför avgift ej uttagas av hjälpsökande uppfinnare. I dessa hänseenden hade kontoret väsentligen att övertaga den nuvarande uppfinnarnämndens allmännyttiga och därför avgiftsfria verksamhet. Å andra sidan borde kontoret icke anses skyldigt att bistå uppfinnare, som befunne sig i så goda ekonomiska förhållanden eller eljest, t. ex. genom sin tjänst, i sådan ställning, att han kunde på annat tillfredsställande sätt erhålla erforderlig hjälp. Kontorets befattning med patent-skyddsfrågorna finge väsentligen anses tjäna ett uppfinnarens privata intresse och borde därför, liksom det befintliga uppfinnarekontorets verksamhet, vara belagd med avgifter. Någon förändring av därvid för närvarande tillämpade principer ifrågasattes icke. Kontorets verksamhet borde sålunda ej bedrivas i affärsmässigt syfte. Å andra sidan vore det rimligt, att verksamheten lades så, att en avsevärd del av administrationskostnaderna kunde täckas genom avgifter från dem, som toge kontorets tjänster i anspråk. För vissa tjänster kunde avgifterna lämpligen sättas till belopp, som helt täckte kontorets kostnader. Utredningsmännen anföra vidare beträffande avgifterna.

Avgifterna böra fastställas av styrelsen och bestämmas till olika belopp alltefter arten och omfattningen av biståndet. Givetvis får man tänka sig, att avgifterna tid efter annan jämkas efter rådande förhållanden. Styrelsen bör härvid ha fri beslutanderätt. Utvecklingen kan komma att gå därhän, att kontoret utsträcker sin verksamhet till nya områden och därigenom ökar sina inkomster. Så har t. ex. styrelsen för svenska uppfinnareföreningen till utredningsmännen framfört tanken, att man i en framtid delvis skulle kunna finansiera kontorets verksamhet genom att uppfinnare, som genom kontoret fått värdefullt stöd för nyttiggörande av sina uppfinningar, lämna kontoret viss andel av inflytande royalty.

Till en början synes man inom det nya kontoret kunna bygga på de avgiftsbestämmelser, som gälla inom det nuvarande uppfinnarekontoret, möjligen med viss jämkning uppåt med hänsyn till inträdande kostnadsstegringar. Från det allmännas sida är av särskilt intresse, att uppfinnare vid fall av medellöshet kunna erhålla avgiftsfritt bistånd och eljest vid svag ekonomi nedsättning i de vanliga avgifterna. Kontorets föreståndare bör äga rätt att enligt av styrelsen uppdragna riktlinjer medgiva dylika förmåner.

I fråga om det föreslagna kontorets *u n d e r s t ö d j a n d e* *v e r k s a m h e t* förorda utredningsmännen, att medel ställas till kontorets förfogande i form av statsanslag att användas dels som bidrag till undersöknings- och försökskostnader, dels för bestridande i vissa fall av patentansökningskostnader. Rörande de olika bidragsformerna uttala utredningsmännen.

Bidrag till *u n d e r s ö k n i n g s -* och *f ö r s ö k s k o s t n a d e r* böra liksom hittills kunna lämnas till uppfinnare, som är i behov därav, för att bringa en uppfinning av allmännyttig natur i det skick, att dess industriella användbarhet kan tillförlitligt bedömas.

Bidrag bör principiellt beviljas i form av anslag med återbetalningsskyldighet, som inträder i den mån uppfinnaren erhåller inkomster av uppfinning-

en och lämpligen sättes i relation till sådana inkomsters storlek. I särskilda fall bör återbetalningsplikten kunna omedelbart eftergivas, t. ex. när bidraget endast avser mindre belopp, när sökanden på grund av uppfinningens natur ej kan förväntas erhålla nämnvärd inkomst därav, eller när bidraget avser provning, som huvudsakligen ligger i det allmännas intresse.

Ansökan om bidrag till ifrågavarande kostnader bör åtföljas av arbetsprogram och specificerad kostnadsberäkning. Om bidrag lämnas, bör uppfinnaren vara skyldig lämna fortlöpande rapporter om arbetets framskridande. Kontorets befattningshavare eller av kontoret utsedda personer böra äga rätt att följa det understödda arbetet och taga del av uppfinnarens i samband därmed förda räkenskaper i och för nödig kontroll. Bidraget bör utbetalas successivt mot redovisning över gjorda utgifter. Uppfinnaren bör vidare åläggas att, när arbetet avslutats, lämna rapport om resultatet, samt att därefter göra anmälan, därest inkomster erhållas genom uppfinnings försäljning, exploatering o. s. v.

Det bör åligga kontoret att förvissa sig om att de medel, som anslagits för ifrågavarande arbeten, i varje särskilt fall komma till avsedd användning, vare sig arbetet utföres av uppfinnaren själv eller genom hans eller kontorets försorg uppdragits åt annan. Även i övrigt bör kontoret bibehålla god kontakt med uppfinnaren och hans arbete, ända till dess exploateringsfrågan blivit avgjord. För kontakten med i landsorten verksamma uppfinnare böra sålunda vid behov resor företagas av befattningshavare eller styrelseledamöter.

Bidrag till patentansökningskostnader böra lämnas under samma förutsättningar, som nu gälla, sålunda för att i ömmande fall erlagga patentansökningsavgifter för värdefulla uppfinningar och för att i sådana fall bereda uppfinnaren kostnadsfri hjälp med uppsättande av patentansökningshandlingar. I kravet på att uppfinningen skall vara värdefull måste därvid anses ligga bland annat, att den vid preliminär granskning bedömes som ny och patenterbar.

Ekonomiskt bistånd till uppfinnare skulle sålunda komma att lämnas enbart av statsmedel. Med hänsyn härtill borde, framhålla utredningsmännen, de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna ensamma besluta om lämnande av bidrag ävensom om de närmare villkoren därför, t. ex. beträffande återbetalningsskyldighetens inträdande, eventuell borgensförbindelse o. s. v. Härom yttra utredningsmännen vidare.

Dessa ledamöter komma därigenom att fortsätta den nuvarande uppfinnarnämndens verksamhet, i vad den avser fördelning av anslaget till undersöknings- och försökskostnader. Utom detta så att säga historiska motiv och den allmänna synpunkten att statsrepresentanterna i styrelsen närmast böra ansvara för förvaltningen av statsanslaget till understödsverksamheten tala även praktiska skäl för ett sådant arrangemang. Den rätt mångtaliga styrelsen kan icke gärna kallas till sammanträde så ofta som erfordras för handläggning av understödsfrågorna, vilka för övrigt ofta kunna vara mycket brådskande. Ur sekretesssynpunkt ligger det i uppfinnarnas intresse att ingivna ansökningar delgivas minsta möjliga antal personer.

Det bör i övrigt ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med att anslag ställes till uppfinnarkontorets förfogande meddela de närmare föreskrifter för anslagets användning, som kunna befinnas erforderliga.

Utredningsmännen diskutera jämväl frågan om behovet av ett särskilt anslag till exploatering av vissa uppfinningar. Utredningsmännen erinra om

att behovet av ett sådant anslag under den nu gångna krigsperioden varit relativt obetydligt. Under normala förhållanden skulle enligt utredningsmännens mening ett sådant anslag sannolikt än mindre tagas i anspråk. Utredningsmännen säga sig icke vilja bestrida, att skäl kunde anföras för ett dylikt anslag men ha dock — särskilt med tanke på den hittillsvarande erfarenheten — ej kunnat anse skälen tillräckligt vägande. Något särskilt exploateringsanslag borde därför i fortsättningen icke anvisas, utan borde erforderliga medel ställas till förfogande genom av riksdagen i varje särskilt fall beviljat anslag.

Utredningsmännen upptaga slutligen till behandling frågan om det nya kontorets medelsbehov. Vad först angår *a d m i n i s t r a t i o n s k o s t n a d e r n a* ha utredningsmännen gjort en preliminär beräkning av kontorets utgifter och inkomster vid den omfattning verksamheten kan väntas uppnå under budgetåret 1947/48. Utgifterna beräknas komma att under nämnda budgetår uppgå till 145 000 kronor. De avgifter, som skulle uttagas av de sökande under samma tid, uppskattas till 65 000 kronor. Vidare anse sig utredningsmännen kunna räkna med att intresserade organisationer, särskilt svenska uppfinnareföreningen och Sveriges industriförbund, skola komma att ekonomiskt bidra till kontorets verksamhet. Dessa bidrag beräknas till sammanlagt 20 000 kronor. Den brist, som måste täckas genom statsbidrag för nästa budgetår, uppskattas följaktligen till 60 000 kronor.

I fråga om kostnaderna för *a v l ö n i n g a r m. m.*, beräknade till 120 000 kronor, anföra utredningsmännen följande.

Styrelsens *o r d f ö r a n d e*, vilken bör vara en i uppfinnarfrågorna väl förfaren person med ställning, som ger god överblick över hithörande verksamhetsområden, förutsättes såsom tidigare omnämnts taga aktiv del i kontorets verksamhet. Hans tid kommer följaktligen att tagas i anspråk för kontorets ärenden i så stor omfattning, att ett icke alltför obetydligt årsarvode bör utgå till honom, förslagsvis till ett belopp av 1 800 kronor. Motsvarande gäller, ehuru i mindre grad, för *s t a t e n s ö v r i g a r e p r e s e n t a n t e r i s t y r e l s e n*; för deras del anse utredningsmännen ett årsarvode av 600 kronor vara skäligt. För *ö v r i g a s t y r e l s e l e d a m ö t e r* torde icke böra ifrågakomma annan ersättning än traktamente för deltagande i sammanträde såsom nu gäller för uppfinnarekontorets styrelse.

Kontorets *f ö r e s t å n d a r e*, som torde böra givas tjänstetiteln direktör, bör besitta höga kvalifikationer, och hans årslön bör sättas så högt, att verkligt dugande person kan förvärvas för posten. En årsinkomst på 18 000 kronor anse utredningsmännen utgöra ett minimibelopp. Närmast under föreståndaren bör finnas en *a v d e l n i n g s c h e f*, vilken — alltefter föreståndarens utbildning och erfarenhet — bör vara en skicklig patent- eller konsulterande ingenjör. För denne bör beräknas ett årligt lönebelopp av 14 000 kronor. Personalen i övrigt bör bestå av tekniska befattningshavare, kvinnliga biträden för kontorsarbete samt vaktpersonal. Antalet *t e k n i s k a b e f a t t n i n g s h a v a r e* beräknas till fyra heltidsanställda samt några tillfälligt eller deltidsanställda. För avlöningar åt denna biträdande ingenjörspersonal bör upptagas ett årsbelopp av 55 000 kronor. Den *k v i n n l i g a b i t r ä d e s p e r s o n a l e n* uppskattas till fyra biträden, av vilka minst ett bör vara bokföringskunnigt och svara för den erforderliga bokföringen. *V a k t p e r s o n a l e n* bör tills vidare begränsas till en vaktmästare. Avlö-

ningar till kontors- och vaktpersonal uppskattas till ett årligt belopp av 23 000 kronor. I här angivna lönebelopp äro inräknade eventuellt utgående indextillägg. På avlöningsstaten bör slutligen ett belopp på 6 000 kronor upptagas för bestridande av pensionskostnader och 1 000 kronor för revision m. m. I sistnämnda belopp inräknas traktamenten åt de styrelseledamöter, som utses av stiftarna. Avlöningsstaten skulle med dessa beräkningar sluta på en summa av 120 000 kronor.

Utredningsmännen uppskatta omkostnaderna till ett årligt belopp av 25 000 kronor. Av detta belopp skulle 2 500 kronor avses för resekostnader. Övriga poster skulle utgöras av utgifter för hyra, skrivmateriel, telefon, inventarier m. m.

I detta sammanhang understryka utredningsmännen, att svenska uppfinnarkontoret förutsattes komma att vid en omläggning övertaga det upphörande uppfinnarekontorets tillgångar och skulder. Dess besparingar, för närvarande uppgående till cirka 30 000 kronor, komme därvid det nya kontoret till godo såsom lämpligt rörelsekapital.

Vidkommande utgifterna för den understödjande verksamheten anföra utredningsmännen, att de vid bedömningen av anslagsbehovet för undersöknings- och försökskostnader funnit en avsevärd nedskärning gentemot det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget av 150 000 kronor vara möjlig. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas sålunda till 90 000 kronor. Utgifterna för erläggande av patentansökningsavgifter i vissa fall åt medellösa uppfinnare samt för att åt dessa bereda kostnadsfri hjälp med uppsättande av patentansökningshandlingar uppskattas till samma belopp som för detta ändamål årligen avsetts sedan budgetåret 1945/46, eller 10 000 kronor. Hela det för den understödjande verksamheten erforderliga beloppet beräkna alltså utredningsmännen till 100 000 kronor. Utredningsmännen anföra bland annat angående beräkningen av ifrågasvarande medelsbehov.

Understödsverksamheten bör i jämförelse med verksamheten under tidigare år inskränkas med avseende på militärtekniska och forskningsbetonade uppfinningar m. m. Dessa inskränkningar torde endast till mindre del kompenseras därigenom, att nu gällande inskränkning av understöden till enbart folkförsörjnings- och försvarsuppfinningar föreslås bortfalla. Å andra sidan bör anslagsbeloppet icke sättas alltför snävt, exempelvis till vad som i genomsnitt för år räknat skulle kunna beräknas oundgängligen erforderligt. En viss marginal måste tillmätas med hänsyn till årliga växlingar i behovet och den betydande spridningen i fråga om individuella bidragsbehov, som måste väntas och som också erfarenheten från uppfinnarnämnden visat föreligga. I den mån dylik marginal under ett budgetår icke behöver tagas i anspråk, kan den givetvis tänkas motivera nedsättning i anslaget för följande år.

För att erhålla ett statistiskt underlag för anslagsberäkningen ha utredningsmännen granskat de fall, där uppfinnarnämnden lämnat ekonomiskt bistånd för nu ifrågasvarande ändamål, och i anslutning härtill gjort en uppdelning av dessa fall i huvudsaklig överensstämmelse med de förut föreslagna föresättningsarna för bistånds meddelande. Utredningsmännen ha därvid med beaktande jämväl av förut anförda synpunkter kommit till den uppfattningen, att möjlighet bör beredas uppfinnarkontoret att lämna bistånd i 25—30

fall årligen. Det erforderliga beloppet kommer att starkt variera i de särskilda fallen från några hundratall till lika många tiotusental kronor, men genomsnittet synes kunna beräknas till 3—4 000 kronor. Med hänsyn härtill anse utredningsmännen, att anslagsbehovet för undersöknings- och försökskostnader för budgetåret 1947/48 bör beräknas till 90 000 kronor.

Nu ifrågavarande anslag bör enligt utredningsmännens uppfattning i fortsättningen sammanföras med det anslag, som bör lämnas det nya uppfinnar-kontoret för att patentansökningsavgifter i ömmande fall skola kunna erläggas för värdefulla uppfinningar av medellösa uppfinnare, och för att dessa även skola kunna få kostnadsfri hjälp med uppsättande av patentansökningshandlingar. För nästa budgetår torde liksom för budgetåren 1945/46—1946/47 10 000 kronor böra beräknas för detta ändamål. Visserligen togs under budgetåret 1945/46 endast en mindre del av anslagsbeloppet i bruk. Det synes dock sannolikt, att detta kan förklaras av att uppfinnarna ännu ej i större utsträckning erhållit kännedom om möjligheterna att erhålla här ifrågavarande hjälp.

Utredningsmännen framhålla, att medlen inom den föreslagna anslagsramen, 100 000 kronor, borde få disponeras för de angivna ändamålen utan någon särskild begränsning beträffande det ena eller andra ändamålet, även om de angivna proportionerna borde betraktas såsom i viss mån vägledande. Vid sådant förhållande borde det enligt utredningsmännens mening ej vara erforderligt att ha två skilda anslag. Det gemensamma anslaget borde i likhet med det nuvarande anslaget för undersöknings- och försökskostnader ha karaktären av reservationsanslag. Man hade vidare anledning att räkna med att av det nu till uppfinnarnämndens förfogande stående anslaget till undersöknings- och försökskostnader ett avsevärt belopp komme att vara oförbrukat vid ingången av budgetåret 1947/48. Utredningsmännen ansåge, att det nya kontoret, som komme att få lägga sin prövning efter delvis andra linjer än uppfinnarnämndens, i stort sett ej borde få denna reservation till sitt förfogande. Emellertid borde kontoret äga att ur det äldre anslaget anvisa utbetalning av medel, som nämnden redan disponerat, men där förutsättning för utbetalning ej tidigare ansetts föreligga. Överhuvud taget finge det ankomma på kontoret att från nämnden övertaga de ärenden, där behandlingen vid nämndens upphörande ej vore avslutad. Den hittillsvarande utvecklingen gäve vidare anledning att antaga, att hos det nuvarande uppfinnarekontoret vid ingången av budgetåret 1947/48 komme att inestå ett ej ringa belopp, avsett för bestridande av patentansökningsavgifter m. m. Utredningsmännen räknade med att detta belopp finge övertagas av det nya kontoret att användas för avsett ändamål.

Yttrandena.

Utredningsmännens förslag har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran i praktiskt taget samtliga angivna yttranden. Framställningar ha emellertid därvid i en del fall gjorts om jämkningar i förslaget. Handelskammaren i Göteborg har avstyrkt detsamma. Statskontoret har ifrågasatt

lämpligheten av den föreslagna organisationsformen för det nya kontoret och är principiellt av den uppfattningen, att kontoret borde göras helt statligt.

Handelskammaren i Göteborg anför, att uppfinningar av betydelse under normala förhållanden endast i ytterst sällsynta fall torde komma att bli oanvända, därför att möjligheter till deras exploaterande icke finnes. Att för detta fåtal fall upprätthålla en institution av uppfinnarnämndens karaktär syntes knappast rimligt. Om krisförhållanden åter skulle uppkomma, torde en institution liknande uppfinnarnämnden utan större svårigheter snabbt kunna inrättas.

Statskontoret, som icke funnit anledning att motsätta sig att statens uppfinnarnämnd sammanslås med uppfinnarekontoret, förklarar sig icke ha blivit övertygat om lämpligheten av den organisationsform, som de sakkunniga valt för det genom sammanslagningen bildade organet. Statskontorets betänksamhet härledde sig därvid ur den av ämbetsverket tidigare i liknande fall hävdade uppfattningen, att om en viss verksamhet väsentligen finansierades av staten, så borde det organ, som utövade verksamheten, i princip vara statligt. Det föreslagna kontoret borde i enlighet härmed organiseras som en rent statlig inrättning i likhet med uppfinnarnämnden. Statskontoret yttrar vidare beträffande denna fråga.

Lösningen av ifrågavarande organisationsproblem kan givetvis bli beroende av den inställning, nuvarande uppfinnarekontorets intressenter, främst svenska uppfinnareföreningen, härutinnan intaga. Skulle man på detta håll motsätta sig ett förstatligande, kunde det, därest icke staten föredroge en organisation utan enskild medverkan, övervägas att få till stånd en samverkan med uppfinnarekontoret utan förändring av dess nuvarande karaktär. Såvitt framgår av den senast fastställda staten för uppfinnarekontoret, åtnjuter detta bidrag från enskilt håll med 3 000 kronor. Enligt utredningsmännens mening skulle man efter den föreslagna omorganisationen kunna räkna med sådana bidrag på sammanlagt 20 000 kronor eller således samma belopp, vartill — bortsett från anslaget till patentansökningsavgifter och kostnadsfri hjälp åt uppfinnare — statsbidraget för närvarande uppgår. Såvitt statskontoret kunnat finna, finnes ingen anledning till att denna höjning av det enskilda bidraget skulle göras beroende av en sammanslagning med uppfinnarnämnden, vars verksamhet avser och väl även efter en eventuell omorganisation främst skulle avse tillvaratagande av för samhället i dess helhet betydelsefulla uppfinningar och åstadkommande av en avlastning av statliga myndigheters arbetsbörda. Utredningsmännen ha vidare framhållit, att utvecklingen kunde komma att gå därhän, att det nya uppfinnarkontoret utsträckte sin verksamhet till nya områden och därigenom ökade sina inkomster. Förutsättningar synas således föreligga för att kontorets verksamhet skulle kunna bedrivas utan statsbidrag. Om så blir fallet, borde kontoret efter avtal med staten kunna övertaga uppfinnarnämndens granskande och kontaktförmedlande verksamhet, begränsad på det sätt utredningsmännen föreslagit. Då en sådan anordning skulle vara till gagn även för uppfinnarna själva, borde det vara tillräckligt, om staten som compensation utfäste sig att lämna ett till visst belopp maximerat bidrag till avlönande av för ändamålet erforderlig personal. Ärenden rörande understöd av statsmedel till uppfinnare böra avgöras av en särskild statens nämnd, i vilken den av Kungl. Maj:t utsedde

ledamoten i uppfinnarkontorets styrelse lämpligen kunde fungera som självskrivnen ordförande.

Patent- och registreringsverket säger sig finna den föreslagna begränsningen av svenska uppfinnarkontorets befattning med uppfinnarverksamhet till sådan av allmännyttig natur i tillämpningen kunna giva upphov till ovisshet och tvekan. Med hänsyn till den obestämda innebörden av uttrycket allmännyttig syntes detta vid angivande av kontorets uppgift lämpligen böra utgå, helst som berörda inskränkning enligt ämbetsverkets mening syntes opåkallad och skulle kunna medföra, att mindre bemedlade uppfinnare i vissa fall ej skulle vidare erhålla den hjälp, som hittills stått dem till buds genom det nuvarande uppfinnarekontoret.

Ämbetsverket ifrågasätter vidare, om det med den föreslagna lönesättningen kunde visa sig möjligt att knyta önskvärt kvalificerade krafter till kontoret. Detta gällde särskilt befattningen såsom avdelningschef.

Även *statens uppfinnarnämnd* anför, att det borde övervägas om icke det vid angivandet av det nya uppfinnarkontorets verksamhetsområde begagnade ordet allmännyttig borde utgå såsom innebärande en i vissa fall icke önskvärd begränsning av kontorets verksamhetsområde. Särskilt gällde detta den del av kontorets verksamhet, som vore avsedd att bekostas genom avgifter från de hjälpsökande, d. v. s. kontorets hjälp i patentärenden. Det borde dock klart framgå av stadgarna, att kontoret, då det gällde utarbetande av uppfinningar och understöd härför, endast borde stödja sådana som vid en förberedande granskning bedömdes vara av tillräckligt värde för det allmänna.

Nämnden framhåller vidare, att den i likhet med utredningsmännen ansåge att den konsulterande och understödjande verksamheten hos det nya kontoret borde ledas av de av Kungl. Maj:t utsedda styrelsemedlemmarna och icke av styrelsen i sin helhet. Med hänsyn till den grundväsentliga skillnad, som härigenom skulle uppstå mellan dessa styrelseledamöters och de övrigas uppgifter, ville dock nämnden för sin del föreslå, att såsom hittills de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna finge bilda en nämnd, förslagsvis kallad svenska uppfinnarkontorets nämnd, som inför Kungl. Maj:t skulle vara ansvarig för sin förvaltning. Föreskrift härom borde intagas i stadgarna.

Nämnden uttalar i fortsättningen, att utredningsmännen med avseende å verksamheten vid det föreslagna kontoret icke tillräckligt beaktat en faktor, som enligt nämndens mening vore av fundamental betydelse, nämligen den direkta kontakten mellan uppfinnarna samt kontorets ordförande och ledamöter. Nämnden yttrar härutinnan.

Det uttalas visserligen i förslaget, att ordföranden bör deltaga i arbetet inom kontoret, men att döma av den samtidigt föreslagna arvodessänkningen till ungefärligen hälften för ordföranden och till femtedelen för de övriga av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna synes framgå, att utredningsmännen önska förlägga en betydligt större del av arbetet till de vid kontoret anställda ingenjörskrafterna. Nämnden finner en sådan anordning olycklig och vill för sin del framhålla, att just det förhållandet att nämndens ledamöter direkt varit intresserade i och kunnat följa arbetet vid utarbetandet av större uppfin-

ningar såsom rådgivare och direkt kontaktorgan mellan uppfinnaren och industrien och de vetenskapliga anstalterna möjliggjort både snabbare arbetstakt och mera fördelaktiga arbetsvillkor för uppfinnaren än eljest skulle vara möjligt. Det vore enligt nämndens mening felaktigt att minska denna viktiga kontakt, och den kan för sin del icke underlåta att uttrycka den farhågan, att ärendena därigenom komma att erhålla en mera summarisk behandling i stället för den nuvarande mera individuella. Detta kommer icke att vara till fördel för resultatet, och ej heller torde det komma att uppskattas av uppfinnarna, som otvivelaktigt sätta stort värde på att komma i direkt beröring med de personer, som i sista hand äro de avgörande i frågan om det ekonomiska biståndet. Att denna direkta kontakt också för nämndens ledamöter varit av stort värde är naturligt. De ha därigenom fått tillfälle att intränga djupare i frågorna än vad som kan ske vid blotta föredragningen av ärendena, och det har därigenom varit möjligt att anordna effektivaste hjälp utan överdrivna kostnader. Av utredningsmännen har också omvittnats, att de resultat som hittills erhållits av uppfinnarnämndens verksamhet nåtts med relativt små ekonomiska uppföringar. Anledningen härtill är till stor del att söka i den individuella behandlingen av ärendena och i det därav följande intima samarbetet mellan nämndens ledamöter, dess tekniska krafter och uppfinnarna. Den viktiga tillgång som detta samarbete utgör bör enligt nämndens mening icke äventyras genom så låga ersättningar, att ledamöterna känna sig mer eller mindre utomslående och betrakta uppdraget som mera formellt och fullgjort genom blotta närvaron vid sammanträdena.

Den besparing, som utredningsmännens förslag innebär, är så obetydlig, att den med all säkerhet många gånger om uppväges genom den mera grundliga och sakkunniga bedömning, som ärendena kunna underkastas, om den intima samverkan får bestå. Härtill kommer, att om det arbete, som av nämndens ledamöter utförts, skall överföras till kontorets tjänstemän säkerligen en icke obetydlig ökning av lönekontot måste ske, då dessas arbete måste anses högst kvalificerat.

Nämnden föreslår därför, att arvodena till statens representanter i svenska uppfinnarkontoret bibehållas vid de belopp, som nu utgå i statens uppfinnarnämnd, och att anslaget till administrationskostnader höjes med motsvarande belopp.

Beträffande det föreslagna anslaget till administrationskostnader förklarar sig nämnden anse det osannolikt, att personalen för det sammanslagna kontoret skulle kunna reduceras i den utsträckning, som utgjorde förutsättningen för de av utredningsmännen beräknade lönerna. Med hänsyn till nuvarande läge på arbetsmarknaden ställde sig nämnden tvivlande till möjligheten att till de föreslagna lönerna förvärva personal med de av utredningsmännen angivna kvalifikationerna. Den föreslagna allmänna höjningen av de statsanställdas löner fr. o. m. den 1 juli 1947 måste vidare medföra en motsvarande höjning från samma tidpunkt av de för kontoret beräknade lönerna.

Ingenjörsvetenskapsakademien ifrågasätter i anledning av utredningsmännens förslag, att den av Kungl. Maj:t utsedde revisorn jämväl skulle utöva sakrevision, huruvida det icke vore lämpligare om Kungl. Maj:t hade tillfälle att vid sidan av den ekonomiska revisionen tillsätta en sakrevision av betrodda män, som utan att vara personligt engagerade i nämndens beslut bereddes möjlighet att granska den sakliga motiveringen och därvid också övervaka

att kontakt i erforderlig och lämplig mån vidmakthölles med landets tekniskt-vetenskapliga forskning i stort.

Akademien ifrågasätter vidare, om icke det tilltänkta uppfinnarkontorets personal och organisation efter en viss försökstid borde givas en säkrare ställning. Såsom förslaget nu vore utformat, syntes verksamheten huvudsakligen bliva beroende av riksdagsanslag för ett år i sänder. Detta kunde ej vara tillfredsställande, och akademien ville därför föreslå, att avtal upprättades, som för ett antal år garanterade ett minimibelopp från såväl staten som övriga tilltänkta bidragsgivare.

Svenska teknologföreningen har utan eget utlåtande överlämnat ett av särskilda kommitterade avgivet yttrande.

Kommitterade anföra, att motiveringen till utredningsmännens förslag att giva styrelsens skilda ledamöter olika befogenheter skulle kunna tagas till inräkning för en sådan uppdelning av de olika styrelseledamöternas befogenheter att vissa ärenden helt behandlades av de av staten utsedda ledamöterna. Det skulle även kunna tänkas, att dessas åtgärder och beslut helt skulle kunna hemlighållas för övriga styrelseledamöter. Ett sådant arrangemang vore enligt kommitterades uppfattning orimligt. Det vore nödvändigt, att alla styrelsens åtgärder och beslut bleve kända av samtliga styrelseledamöter. Vad beträffade den aktuella frågan om ledamöternas rätt att deltaga i beslut angående bidrag till undersöknings- och försökskostnader ville kommitterade icke särskilt uttala sig om den föreslagna anordningen, att enbart av staten utsedda ledamöter skulle hava beslutanderätt. Diskrimineringen förefölle dock kommitterade svagt motiverad. Med utgångspunkt härifrån ansåge kommitterade även att den föreslagna olika ersättningen till ledamöterna — med undantag för ordföranden — icke kunde anses rimlig.

Styrelsen för svenska uppfinnareföreningen meddelar, att styrelsen, som vore enig med utredningsmännen angående riktlinjerna för det föreslagna kontorets verksamhet, endast ville klarlägga sin ståndpunkt till vissa detaljfrågor. Styrelsen framhåller sålunda, att en enhetlig arvodestaxa borde utarbetas för det föreslagna kontorets hela verksamhet. Detta innebure givetvis icke att all rådgivning m. m. skulle beläggas med avgifter. — Styrelsen säger sig därjämte anse, att kontoret skulle ha rätt att när så ansåges lämpligt även granska utländska patent. — Styrelsen förklarar sig vidare icke kunna biträda utredningsmännens uttalande, att det överhuvud taget borde tillses att konkurrens med patentombuden icke uppstode. Emedan kontoret komme att utföra en hel del arbete av samma art som ombuden, kunde det ej undvikas att ett visst konkurrensförhållande kunde uppstå. Så länge konkurrensen ej finge illojal karaktär, behövde den icke vara av ondo. — Styrelsen föreslår slutligen, att tekniska läroverkens ingenjörsförbund, den till numerären största ingenjörssammanslutningen i Sverige, inbjudes att såsom stiftare ingå i det föreslagna uppfinnarkontoret.

Styrelsen för uppfinnarekontoret säger sig för sin del anse, att något principiellt hinder icke föreläge för den tillämnade sammanslagningen, därest de ifrågasatta sammanslutningarna vore villiga att biträda såsom stiftare och åtaga sig av utredningsmännen ifrågasatta förbindelser. Styrelsen ansåge dock

såväl avlönings- som omkostnadsstaterna i förslaget till budget för det nya uppfinnarkontoret vara väl snävt tilltagna. En översyn av förslaget i dessa avseenden syntes enligt styrelsens mening böra vidtagas.

Sveriges industriförbund vitsordar sin beredvillighet att medverka till bildandet av det föreslagna kontoret. — I fråga om de föreslagna bidragen från stiftarna till förvaltningskostnaderna förklarar sig emellertid förbundet icke kunna såsom organisation utfästa något bidrag till kontorets verksamhet. Om emellertid ekonomiskt stöd från enskilt håll ovillkorligen ansåges böra ifrågakomma, vore förbundet berett att hos sådana företag, som kunde tänkas intresserade för verksamheten, undersöka möjligheterna att erhålla lämpligt avpassade bidrag. Det vore dock knappast motiverat att uttaga dylika bidrag endast genom vissa av de stiftande organisationerna. Även de övriga borde enligt förbundets mening skäligen svara för lämpliga bidragsbelopp.

Svenska arbetsgivareföreningen instämmer i det av Sveriges industriförbund avgivna yttrandet.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation förklarar sig villig att inträda såsom stiftare av det föreslagna kontoret. Organisationen säger sig dock för närvarande icke vara beredd att göra några ekonomiska åtaganden.

Landsorganisationen i Sverige anför, att organisationen funne det angeläget, att kretsen av de i det föreslagna uppfinnarkontoret medverkande sammanslutningarna vidgades till att omfatta även de av styrelsen för uppfinnareföreningen ifrågasatta, nämligen svenska arbetsgivareföreningen, tjänstemännens centralorganisation, Sveriges lantbruksförbund, svenska bryggareföreningen och Sveriges redareförening. Landsorganisationen ifrågasatte dessutom om icke jämväl kooperativa förbundet borde inbjudas att ingå såsom stiftare. — Beträffande förslaget att endast de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna skulle givas befogenhet att besluta om utbetalande av bidrag till uppfinnare förklarar sig landsorganisationen anse det önskvärt, att åtminstone några av de i styrelsen representerade sammanslutningarna gäves medinflytande i kontorets understödjande verksamhet. — Slutligen anför landsorganisationen, att det enligt organisationens mening vore mindre praktiskt att begära anslag av riksdagen i varje sådant fall, då behov att exploatera en allmännyttig uppfinning uppkomme. Ett anslag å 300 000 kronor borde därför ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att på framställning av kontoret användas för exploateringsändamål.

Vid sammanträde denna dag ha representanter för följande organisationer och sammanslutningar beslutat att bilda svenska uppfinnarkontoret, nämligen svenska uppfinnareföreningen, ingenjörsvetenskapsakademien, svenska teknologföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, svenska industritjänstemannaförbundet och tekniska läroverkens ingenjörsförbund. Det nya kontoret skulle bedriva sin verksamhet efter i huvudsak de riktlinjer, som utredningsmännen angivit.

Departementschefen.

Då statens uppfinnarnämnd år 1940 inrättades var syftet att främja uppfinnarverksamhet, som kunde vara av särskild betydelse för folkförsörjningen eller försvarsberedskapen. Nämnden var sålunda avsedd för uppgifter, som betingades av krisförhållandena. Fråga har därför uppstått, om nämnden numera borde fortsätta sin verksamhet, eventuellt efter lämplig omorganisation, eller avvecklas. Erfarenheterna av nämndens hittillsvarande verksamhet ha varit mycket goda. Utredningsmännen ha också förordat, att staten även i fortsättningen bör, om än i andra former än hittills, ekonomiskt stödja uppfinnarverksamheten.

Jag är ense med utredningsmännen om att åtgärder i syfte att tillvarataga de tillgångar vi äga i form av uppfinnarförmåga och tekniskt kunnande böra vidtagas från statens sida icke blott under krisförhållanden utan även under normala tider. Jag förordar därför, att staten lämnar sin medverkan till stöd åt uppfinnare jämväl i fredstid.

Enligt utredningsmännens förslag skulle den verksamhet, som nu bedrivs av statens uppfinnarnämnd och uppfinnarekontoret, övertagas av ett nytt organ, benämnt svenska uppfinnarkontoret. Detta nya kontor skulle vara ett icke-statligt organ, bildat av enskilda stiftare, men det skulle erhålla avsevärda statsbidrag till sin drift. Organets uppgift skulle vara att främja allmännyttig uppfinnarverksamhet. I styrelsen för kontoret skulle Kungl. Maj:t äga utse ordförande och ytterligare två ledamöter, svenska uppfinnareföreningen jämväl två ledamöter samt envar av övriga stiftare en styrelseledamot.

Mot denna organisationsform har statskontoret invänt att, då verksamheten enligt förslaget skulle finansieras väsentligen av staten, det nya kontoret borde organiseras såsom en rent statlig inrättning. Även om åtskilligt talar för denna uppfattning bör dock enligt min mening avgörande vikt fästas vid det förhållandet, att den av utredningsmännen föreslagna organisationsformen får anses bättre ägnad att främja samarbetet mellan staten och det enskilda näringslivets organisationer. Såsom utredningen framhållit torde det vara naturligt, att å ena sidan staten utövar ledning av och kontroll över en dylik verksamhet, men att å andra sidan de organisationer, som särskilt kunna anses företräda uppfinnarna och det enskilda näringslivet, dela ansvaret för verksamheten. Jag ansluter mig därför till utredningsmännens förslag i denna del. Vad utredningsmännen anfört rörande det nya kontorets uppgift samt om styrelsens sammansättning föranleder ingen erinran från min sida.

Enligt utredningsmännens förslag skulle i det nya kontorets stat upptagas å utgiftssidan avlöningskostnader med 120 000 kronor och omkostnader med 25 000 kronor samt å inkomstsidan konsultationsavgifter med 65 000 kronor, bidrag från organisationer och enskilda med 20 000 kronor samt statsbidrag med 60 000 kronor. Av avlöningskostnaderna har ett belopp å 3 000 kronor avsetts till årsarvoden åt de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna.

I fråga om årsarvodena har statens uppfinnarnämnd förordat, att arvodena bibehållas vid de belopp, som för närvarande utgå till statens representanter i uppfinnarnämnden, nämligen sammanlagt 9 000 kronor. Såsom motivering härför har uppfinnarnämnden i huvudsak anfört, att nämndens ledamöter i stor utsträckning själva deltagit i arbetet, och att detta varit till stort gagn för verksamheten. Även med beaktande av de fördelar, som sålunda vunnits genom styrelseledamöternas insatser, måste det dock enligt min mening anses riktigt, att huvuddelen av den direkta kontakten med uppfinnarna liksom av det nya kontorets arbete i övrigt kommer att åvila tjänstemännen. Styrelsens uppgift bör vara att i allmänna drag följa kontorets verksamhet och lämna nödiga direktiv i frågor av mera principiell natur. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig böra biträda utredningsmännens förslag rörande styrelsearvodenas storlek.

I flera yttranden ha uttryckts farhågor för att svårigheter skulle uppstå att till kontoret knyta kvalificerad personal, om avlöningsförmånerna avvägdes på sätt utredningsmännen föreslagit. Med anledning härav må understrykas, att utredningsmännens beräkning av ersättningsbeloppen har skett uteslutande i syfte att erhålla en grundval för beräkningen av statens bidrag till verksamheten. Styrelsen skall sålunda äga frihet att inom ramen för tillgängliga medel bestämma antalet tjänstemän vid kontoret samt deras avlöning. Någon anledning att med hänsyn till befarade rekryterings svårigheter nu höja statsbidraget finnes enligt min mening icke. Skulle farhågorna besannas, får det ankomma i första hand på styrelsen att överväga, på vilket sätt och varifrån ytterligare medel kunna anskaffas.

Vad beträffar inkomstposten konsultationsavgifter må nämnas, att storleken av denna inkomst givetvis blir beroende av den omfattning, i vilken kontorets tjänster komma att påkallas av allmänheten. Den verkställda beräkningen torde vara försiktig. Det till 20 000 kronor beräknade bidraget från organisationer och enskilda kommer enligt vad jag under hand inhämtat att ställas till förfogande för nästa budgetår. Jag betraktar det såsom en förutsättning för verksamhetens bedrivande i nu föreslagen form, att även framdeles bidrag i minst samma utsträckning ställas till kontorets förfogande. Det torde få utgöra en av den blivande styrelsens första uppgifter att skaffa garantier för att bidrag i nämnd omfattning kunna erhållas även för kommande verksamhetsår. Möjligen kan det vid någon senare tidpunkt övervägas att, såsom ingenjörsvetenskapsakademien föreslagit, avtalsmässigt reglera förhållandet mellan staten och kontorets stiftare.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot utredningsmännens beräkning av vare sig kontorets utgifter eller inkomstposterna konsultationsavgifter samt bidrag från organisationer och enskilda, tillstyrker jag att för nästa budgetår ett obetecknat anslag å 60 000 kronor anvisas till det nya kontorets administrationskostnader.

Utredningsmännen ha ytterligare föreslagit, att det nya uppfinnarkontoret skall övertaga det nuvarande kontorets befattning med fördelning av de statsmedel, som ställts till kontorets förfogande för bestridande i vissa fall

av patentansökningsavgifter. Härför har avsetts ett oförändrat årligt belopp av 10 000 kronor. Vidare ha utredningsmännen förordat, att understöd genom uppfinnarkontorets förmedling skall — på sätt hittills skett genom uppfinnarnämnden — kunna lämnas åt uppfinnare för att användas till åtgärder för utveckling av allmännyttiga uppfinningar. Medelsåtgången för detta ändamål under nästa budgetår har uppskattats till 90 000 kronor, vilket innebär en minskning med 60 000 kronor i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår. Det föreslagna beloppet motsvarar enligt utredningsmännens beräkningar det aktuella behovet. Hela det för den understödjande verksamheten erforderliga beloppet har sålunda av utredningsmännen beräknats till (10 000 + 90 000 =) 100 000 kronor.

Den av de existerande organen hittills bedrivna understödsverksamheten har utgjort en mycket betydelsefull del av organens uppgifter. Jag finner det uppenbart, att möjligheter böra finnas till en understödsverksamhet av detta slag även i fortsättningen. Då jag icke har något att erinra mot storleken av det av utredningsmännen för ändamålet föreslagna beloppet, 100 000 kronor, förordar jag, att ett anslag å nämnda belopp anvisas för kontorets understödjande verksamhet under nästa budgetår.

I avbidan på närmare erfarenheter av det nya kontorets verksamhet finner jag icke skäl nu föreslå, att medel anvisas för exploatering av uppfinningar.

Enligt vad jag under hand inhämtat från uppfinnarnämnden finnes för närvarande å det för innevarande budgetår anvisade anslaget till undersöknings- och försökskostnader en reservation av i runt tal 719 000 kronor. Av detta belopp äro dock i runt tal 242 000 kronor disponerade men icke utbetalade. Per den 30 juni 1947 beräknas motsvarande belopp bliva omkring 645 000 kronor respektive 215 000 kronor. Utredningsmännen ha förutsatt, att från nämnda anslag jämväl efter den 30 juni 1947 skola utbetalas medel, som nämnden redan disponerat, men där förutsättning för utbetalning dessförinnan ej ansetts föreligga. Det torde emellertid vara lämpligare att överföra vad som sagda dag är disponerat av ifrågavarande anslag men icke utbetalat till det för nästa budgetår anvisade anslaget till kontorets understödjande verksamhet. Vad därefter återstår av förstnämnda anslag torde tillföras budgetutjämningsfonden.

Det torde vidare få ankomma på det nya uppfinnarkontoret att övertaga de ärenden, i vilka behandlingen vid uppfinnarnämndens upphörande ej är avslutad. Likaså torde kontoret böra få till uppgift att i förekommande fall bevaka statens intressen beträffande fullgörande av återbetalningsskyldighet i fråga om de understöd, som vid tiden för uppfinnarnämndens upphörande ännu ej reglerats. Härigenom kunna medel inflyta till det nya kontoret. Dessa medel torde av kontoret tillgodoföras anslaget till understödjande verksamhet. Uppfinnarnämndens inventarier torde få övertagas av det nya kontoret.

Eftersom ekonomiskt bistånd till uppfinnare — det må gälla i och för sökande av patent eller för undersöknings- och försöksarbeten — kommer att lämnas enbart av statsmedel, föreslå utredningsmännen, att det skall till-

komma de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna att i varje särskilt fall bevilja understöd ävensom besluta om de närmare villkoren härför. I ett par yttranden ha invändningar framställts mot detta förslag. De av utredningsmännen anförda skälen för en sådan ordning finner jag emellertid bärande, varför jag ansluter mig till utredningsmännens förslag härutinnan. Jag har icke något att erinra mot det av statskontoret och uppfinnarnämnden framställda förslaget att de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna i kontorets styrelse skulle vid beviljande av understöd formellt bilda en särskilda nämnd.

Vissa i yttrandena framställda önskemål i detaljfrågor torde få övervägas av Kungl. Maj:t, då det nya kontorets stadgar underställas för fastställelse.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln anvisa
dels till Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskost-
nader ett anslag av kronor 60 000,
dels ock till Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande
verksamhet ett reservationsanslag av kronor 100 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lindenbaum.
